

IVELAND KOMMUNE

Økonomistaben

Det Kgl. Kommunal- og Regionaldepartement
Postboks 8112 Dep

0032 Oslo

Vår ref:
2007/354 - 0

Saksbehandler:
Wenke Nome, ☎

Arkivkode:

Dato:
15.11.2007

Høring - Sørheimutvalget - Inntektssystemet for kommunene

Kommunestyret har behandlet Iveland kommunes høringsuttalelse til Sørheimutvalgets forslag til forbedring av overføringssystemet for kommunene. Iveland kommune har i første rekke engasjert seg i og avgrenset høringsuttalelsen til "regionalpolitisk begrunnede tilskudd innenfor inntektssystemet".

Iveland hadde ved siste årsskifte et innbyggerantall på 1191. Skatteinngangen har ligget i området 85-90 pst av landsgjennomsnittet siste år. Dette medfører at kommunen med dagens inntektssystem mottar fullt regionaltilskudd. For Iveland har regionaltilskuddet avgjørende betydning i forhold til å kunne ivareta kommunens rolle som tjenesteyter, forvaltningsorgan, samfunnsutvikler og myndighetsutøvende organ innenfor de kommunale ansvarsområder. Tilskuddet utgjør en vesentlig andel av de statlige rammeoverføringer tilsvarende om lag 20 pst av samlet rammetilskudd eksklusive inntekstutjevning. Regionaltilskuddet forventes å utgjøre 5,3 mill. kr for kommende budsjettår. Dette vil tilsvare kr 4.446,- per innbygger, basert på folketall per 01.01.07.

Iveland ligger nederst i Setesdal, mellom kommunene Evje & Hornes i nord og Marnardal i sør. Iveland er plassert i sone II og dermed utenfor det distriktspolitiske virkeområde, mens nevnte kommuner er plassert i sone III. Iveland kommune ligger 42 km nord for nærmeste by, Kristiansand og må kunne karakteriseres som en distriktskommune i indre Agder. Det eksisterer ikke kollektivtilbud utover skoleskyss for kommunens innbyggere.

Dersom kommunen skulle miste regionaltilskuddet vil dette på sikt medføre en rasering av kommunens tjenestetilbud. En har allerede merket sterk innstramming kommende økonomiplanperiode som følge av nedgang i aldersgruppe 6-15. Små kommuner er svært sårbare for befolkningsendringer slik utgiftsutjevningen fungerer per dato. Iveland har hatt en forholdsvis høy andel barn og unge sammenlignet med landsgjennomsnittet, noe som har hatt positiv effekt på utgiftsutjevningssiden av rammetilskuddet. En erfarer nå en nedgang i elevtallet som ikke gir vesentlig utgiftsbesparelse, og på langt nær den forventede reduksjon i statlig rammeoverføring.

Regionaltilskuddet har bidratt til at distriktskommuner med lave innbyggertall har hatt mulighet for å opprettholde et tilfredsstillende tjenestetilbud forutsatt nøktern og stram økonomistyring. Utgiftsutjevningssdelen av rammetilskuddet fanger ikke opp at store deler av kostnadene er uavhengig av innbyggertall eller demografisk sammensetning. Kostnader knyttet til bl.a. kommunale bygninger, VAR-tjenester og kommunale veier er langt på vei uavhengig av antall brukere. Små distriktskommuner har i liten grad mulighet for å kreve inn gebyrer tilsvarende selvkost uten at dette medfører store ulikheter sammenlignet med nabokommunene.

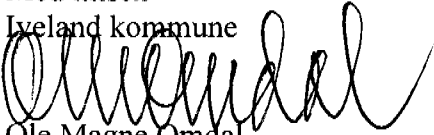
Distriktskommuner med lavt innbyggertall er i tillegg særskilt sårbare mht. rettighetsbrukere innenfor grunnskole, førskole, helse- og sosialtjenester samt pleie- og omsorg. Den økonomiske utfordringen som dette innebærer blir ikke fanget opp gjennom øremerkede tilskudd eller utgiftsutjevningssdelen av rammetilskuddet. Iveland kommune erfarer en økning av barn og unge med krav på spesialundervisning, vesentlig som følge av tilflyttinger til kommunen. Den samme utvikling registreres også innenfor førskoleområdet. Pleie- og omsorgstjenesten rapporterer videre om økte krav fra spesialisthelsetjenesten i forhold til tidlig utskriving av pasienter og overføring til det kommunale pleietilbudet.

Selv om en legger til grunn utvalgets forslag til ny overgangsordning v/inntektsgarantitilskuddet INGAR, vil kommunen ha et vedvarende press for å bygge ned dagens tilbud til et langt lavere nivå. Kommunen har over noen år hatt en positiv utvikling mht folketallsvekst og høyere etterspørsel på boligtomter enn kommunen har tilgjengelig. Dersom denne positive utviklingen skal fortsette, er det helt nødvendig at kommunen bidrar med risikokapital til utvikling av nye boligområder.

Iveland kommune vil med Sørheimutvalgets innstilling til "Et mer rettferdig inntektssystem" være en av 10 kommuner som blir hardest rammet. Smådriftsulempene ved store geografiske avstander innad i kommunen og lang avstand til nærmeste by eller regionsmotor, er vesentlige for innbyggervake kommuner. At Iveland heller ikke inngår i sone innenfor de distriktpolitiske virkemidler synes mer tilfeldig enn rettferdig. Dersom de mindre kommunene, også i Sør-Norge skal kunne opptre som samfunnsutviklere og bidra til å opprettholde bosetting i distriktene, er det helt avgjørende å beholde en ordning med et fast grunnbeløp i statlige rammeoverføringer.

Med hilsen

Iveland kommune

Ole Magne Omdal

ordfører

Vedlegg: KS-sak 117/07, saksframlegg og protokoll
Kopi: Kommunenes Sentralforbund

Arkiv:
Saksmappe: 2007/354 -2657/2007
Saksbehandler: WNO
Dato: 15.11.2007

Saksframlegg

Iveland kommune

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
70/07	Formannskapet	06.12.2007
117/07	Kommunestyret	20.12.2007

Høring - Sørheimutvalgets forslag til forbedring av overføringssystemet for kommunene

Rådmannens innstilling:

1. Kommunestyret godkjenner høringsuttalelsen fra Iveland kommune.
2. Kommunestyret i Iveland mener at regionaltilskuddet må videreføres på dagens nivå for kommuner med lave innbyggertall.

Saksprotokoll i Formannskapet - 06.12.2007

Behandling:

Enstemmig.

Vedtak:

1. Kommunestyret godkjenner høringsuttalelsen fra Iveland kommune.
2. Kommunestyret i Iveland mener at regionaltilskuddet må videreføres på dagens nivå for kommuner med lave innbyggertall.

Saksprotokoll i Kommunestyret - 20.12.2007

Behandling:

Sak 117 Sørheimutvalget

Ole Magne Omdal fremmet følgende forslag:

1. Kommunestyret godkjenner høringsuttalelsen fra Iveland.
2. Kommunestyret ser det som positivt at Sørheimsutvalget ønsker å styrke distriktssatsningen.
3. Kommunestyret vil påpeke at 15 kommuner som i dag mottar regionaltilskudd, faller utenfor den nye ordningen med distriktpolitiske tilskudd. Utifra utvalgets intensjoner om en sterkere distriktssatsning ser vi at dette er en utilsiktet virkning som bør rettes opp.
4. Kommunestyret er positive til at utvalget foreslår en kompensasjonsordning for disse 15 kommunene. Imidlertid vil Kommunestyret påpeke følgende:
 - a. Nivået på kompensasjonen bør være på tilsvarende nivå som dagens regionaltilskudd.

- b. Kompensasjonen bør tildeles per kommune av departementet gjennom statsbudsjettet, og ikke inngå i fylkesmannens skjønnsmidler.
- c. Kompensasjonen bør være en permanent ordning.

Ole Magne Omdals forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Kommunestyret godkjenner høringsuttalelsen fra Iveland.
2. Kommunestyret ser det som positivt at Sørheimsutvalget ønsker å styrke distriktssatsningen.
3. Kommunestyret vil påpeke at 15 kommuner som i dag mottar regionaltilskudd, faller utenfor den nye ordningen med distriktspolitiske tilskudd. Utifra utvalgets intensjoner om en sterkere distriktssatsning ser vi at dette er en utilsiktet virkning som bør rettes opp.
4. Kommunestyret er positive til at utvalget foreslår en kompensasjonsordning for disse 15 kommunene. Imidlertid vil Kommunestyret påpeke følgende:
 - a. Nivået på kompensasjonen bør være på tilsvarende nivå som dagens regionaltilskudd.
 - b. Kompensasjonen bør tildeles per kommune av departementet gjennom statsbudsjettet, og ikke inngå i fylkesmannens skjønnsmidler.
 - c. Kompensasjonen bør være en permanent ordning.

SAKSUTREDNING

Sammendrag/ konklusjon

Kommunal- og regionaldepartementet har invitert kommunene til å komme med høringsuttalelser til Sørheimutvalgets rapport av 26. oktober 2007. Høringsfristen er satt til 28. januar 2008. KRD ønsker primært at høringsuttalelser fra kommunene samordnes av Kommunenes Sentralforbund (KS), men enkeltkommuner kan også komme med egne høringsuttalelser. Det legges derfor opp til en enkelt høringsuttalelse der kun Ivelands særstilling i forhold til tap av dagens regionaltilskudd behandles.

Utvalgets mandat omfatter en vurdering av;

- Skattens andel av kommunenes inntekter
- Nivå på og utforming av inntektsutjevningen
- Selskapsskatten som kommunal skatt
- Regionalpolitisk begrunnede tilskudd innenfor inntektssystemet
- Behovet for egne tilskudd til vekst- og fraflyttingskommuner
- Størrelsen på skjønnsrammen innenfor inntektssystemet
- Ordningen med oppdatering av befolkningstall i utgiftsutjevningen
- Behovet for overgangsordninger i inntektssystemet

Utvalget har vært sammensatt av alle politiske partier med representasjon på Stortinget. Kristin Marie Sørheim, ordfører Tingvoll kommune har vært utvalgets leder. Utvalget har lagt til grunn i sitt arbeid at utgiftsutjevningen og kostnadsnøkkelen som gjennomgås i Kommunal- og regionaldepartementet gir full utjevning av kostnadselementer for de sentrale velferdstjenestene, deriblant smådriftsulempen for små kommuner.

I administrasjonens forslag til høringsuttalelse er eventuelle korrigerende tiltak knyttet til fremtidige kostnadsnøkler i utgiftsutjevningen ikke vurdert. Disse er foreløpig ukjent, og vil ventelig først foreligge ved fremleggelse av kommuneproposisjonen for 2009, juni neste år.

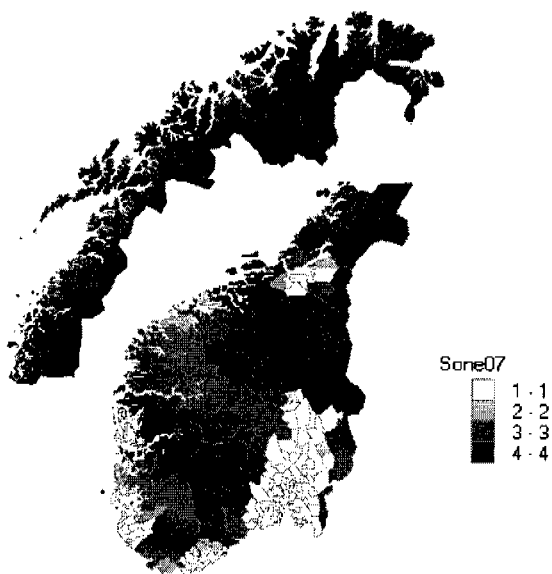
Regionaltilskuddet utgjør 5,3 mill. kr i inntekter for 2008. Regionaltilskuddets formål er bl.a. å yte kompensasjon for smådriftsulempene knyttet til tjenestetilbudet i små kommuner. Iveland kommune mottar årlig regionaltilskudd som en del av rammetilskuddet. For 2008 mottar Iveland 5,3 mill. kr. Bortfall av dette tilskuddet vil medføre vesentlig kutt i kommunens tjenestetilbud.

Regionalpolitisk begrunnede tilskudd innenfor inntektssystemet, oppsummering av utvalgets innstilling, side 63 i rapporten;

” Utvalgets flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Høyre og Kristelig Folkeparti, forslår at dagens regionalpolitiske tilskudd i inntektssystemet samles til ett nytt distriktspolitisk tilskudd. Kriteriene for fordeling av det nye tilskuddet kobles til det distriktspolitiske virkeområdet som ligger til grunn for den øvrige distriktspolitikken.”

”Det distriktspolitiske virkeområdet brukes for å avgrense hvor, og med hvilken intensitet, det kan gis bedriftsstøtte/næringsstøtte som er hjemlet i bestemmelsene om regionalstøtte innenfor EØS-regelverket om statsstøtte, og som altså går ut over det som er tillatt innenfor det generelle, landsdekkende konkurransereguleringen (sone III og IV). Dette forutsetter at området på forhånd er godkjent av ESA. I tillegg brukes det for å avgrense hvor det kan gis støtte til fysisk tilrettelegging, men ikke direkte bedriftsstøtte (sone II) i tillegg til sone III og IV.”

”Flere kommuner som ikke mottar regionaltilskudd i dag vil motta det nye distriktstilskuddet. Dette gjelder kommuner i Sør-Norge, hvor de fleste har mellom 3 000 og 7 000 innbyggere, som har avstandsulempene og dårlige resultater med hensyn til sysselsetting, befolkningsutvikling og inntekt, det vil si lavere enn 35 på indeksen. Utvalgets forslag innebærer samtidig at enkelte små kommuner (mindre enn 3 200 innbyggere) i Sør-Norge som mottar regionaltilskudd i dag ikke vil motta det nye distriktstilskuddet”.

Tabell 6.4 Antall innbyggere innenfor hver av sonene, per 01.01.07.

Sone	Befolkningstall per 1.1.2007			
	Totalt antall innbyggere	Gjennomsnitt	Minimum	Maksimum
I	3 301 939	26 629	2 088	548 617
II	117 775	5 889	793	18 173
III	695 878	5 394	356	64 492
IV	565 542	3 579	214	25 190

Tabell 6.5 Soneinndeling 1.1.07.

Sone	Kommuner	Virkemiddel	Gammel sone
Sone II	20 kommuner i Sør-Norge	fysisk tilrettelegging	Deler av sone D+7 nye kommuner
Sone III	Sør-Norge og Trøndelag som ikke ligger i nærheten av større byområder, samt Bodø og Tromsø. 129 kommuner	Direkte bedriftsstøtte	C+24 D-kommuner
Sone IV	Finnmark, Troms, Nordland, deler av Trøndelagsfylkene og grenseområdet mot Møre og Romsdal, indre deler av Hedmark, Oppland, Buskerud, Telemark og Hordaland. 158 kommuner	Direkte bedriftsstøtte	A+B + 8 C-kommuner

Kommunal- og regionaldepartementets regionalpolitiske avdeling har med utgangspunkt i bruk av indikatorbasert analyse og skjønn identifisert kommuner som har problemer og utfordringer⁵.

Iveland er plassert i sone II, og dermed utenfor det distriktspolitiske virkeområdet. Det gjøres også oppmerksom på at en eventuell overføring til sone III ikke ville medført berettigelse til nytt distriktspolitisk tilskudd. Dette skyldes at Iveland ligger over sperregrensen som er satt til distriktsindeks for denne sonen.

Øvrige deler av Sørheimutvalgets innstilling innebærer kun mindre justeringer for Iveland kommune, slik administrasjonen vurderer det. Rådmannen vil presisere at det hefter en del usikkerhet som følge av at kun deler av forslag til nytt inntektssystem foreligger. Kostnadsnøkler og kriteridata for utgiftsutjevningssdelen i rammetilskuddet vil også påvirke fremtidige statlige overføringer til kommunen.

Dersom utvalgets innstilling blir vedtatt i Stortinget, vil dette isolert sett innebære tap av dagens regionaltilskudd, tilsvarende 5,3 mill. kr fra og med 2009. Forslag til ny overgangsordning innebærer et gradvis bortfall av inntekter ved innføring av et inntektsgarantitilskudd "INGAR". Tilskuddet skal sikre at kommunene får en inntektsutvikling som ikke er lavere enn 300 kr pr innbygger sammenlignet med landsgjennomsnittet.

Vurdering

Iveland hadde ved siste årsskifte et innbyggerantall på 1191. Skatteinngangen har ligget i området 85-90 pst av landsgjennomsnittet siste år. Dette medfører at kommunen med dagens inntektssystem mottar fullt regionaltilskudd. For Iveland har regionaltilskuddet avgjørende betydning i forhold til å kunne ivareta kommunens rolle som tjenesteyter, forvaltningsorgan, samfunnsutvikler og myndighetsutøvende organ innenfor de kommunale ansvarsområder. Tilskuddet utgjør en vesentlig andel av de statlige rammeoverføringer tilsvarende om lag 20 pst av samlet rammetilskudd eksklusive inntektsutjevning. Regionaltilskuddet forventes å utgjøre 5,3 mill. kr for 2008. Dette vil tilsvare kr 4.446,- per innbygger, basert på folketall per 01.01.07.

Iveland ligger nederst i Setesdal, mellom kommunene Evje & Hornes i nord og Marnardal i sør. Iveland er plassert i sone II og dermed utenfor det distriktpolitiske virkeområde, mens nevnte kommuner er plassert i sone III. Iveland kommune ligger 42 km nord for nærmeste by, Kristiansand og må kunne karakteriseres som en distriktskommune i indre Agder. Det eksisterer ikke kollektivtilbud utover skoleskyss for kommunens innbyggere.

Dersom kommunen skulle miste regionaltilskuddet vil dette på sikt medføre en reduksjon av kommunens tjenestetilbud. En har allerede merket innstramming kommende økonomiplanperiode som følge av nedgang i aldersgruppe 6-15. Små kommuner er svært sårbare for befolkningsendringer slik utgiftsutjevningen fungerer per dato. Iveland har hatt en forholdsvis høy andel barn og unge sammenlignet med landsgjennomsnittet, noe som har hatt positiv effekt på utgiftsutjevningssiden av rammetilskuddet. En erfarer nå en nedgang i elevtallet som ikke gir vesentlig utgiftsbesparelse. Utgiftsbesparelsene er mindre enn den forventede reduksjon i statlig rammeoverføring.

Regionaltilskuddet har bidratt til at distriktskommuner med lave innbyggertall har hatt mulighet for å opprettholde et tilfredsstillende tjenestetilbud forutsatt nøktern og stram økonomistyring. Utgiftsutjevningssiden av rammetilskuddet fanger ikke opp at store deler av kostnadene er uavhengig av innbyggertall eller demografisk sammensetning. Kostnader knyttet til bl.a. kommunale bygninger, VAR-tjenester og kommunale veier er langt på vei uavhengig av antall brukere. Små distriktskommuner har i liten grad mulighet for å kreve inn gebyrer tilsvarende selvkost som følge av høye enhetskostnader.

Distriktskommuner med lavt innbyggertall er i tillegg særskilt sårbare mht. rettighetsbrukere innenfor grunnskole, førskole, helse- og sosialtjenester samt pleie- og omsorg. Den økonomiske utfordringen som dette innebærer blir ikke fanget opp gjennom øremerkede tilskudd eller utgiftsutjevningssiden av rammetilskuddet. Iveland kommune erfarer en økning av barn og unge med krav på spesialundervisning. Den samme utvikling registreres også innenfor førskoleområdet. Pleie- og omsorgstjenesten rapporterer videre om økte krav fra spesialisthelsetjenesten i forhold til tidlig utskriving av pasienter og overføring til det kommunale pleietilbudet.

Selv om en legger til grunn utvalgets forslag til ny overgangsordning v/inntekstgarantitilskuddet INGAR, vil kommunen ha et vedvarende press for å bygge ned dagens tilbud til et lavere nivå. Kommunen har over noen år hatt en positiv utvikling mht folketallsvekst og høyere etterspørsel på boligtomter enn kommunen har tilgjengelig. Dersom denne positive utviklingen skal fortsette, er det helt nødvendig at kommunen bidrar med kapital til utvikling av nye boligområder. Et godt tjenestetilbud er vesentlig for å opprettholde bosettingen i distriktene. Iveland kommune frykter negative konsekvenser mht. befolkningsutvikling dersom statlige rammeoverføringer reduseres tilsvarende dagens regionaltilskudd.

Iveland kommune vil med Sørheimutvalgets innstilling til "Et mer rettferdig inntektssystem" være en av 10 kommuner som blir hardest rammet. Smådriftsulempene ved store geografiske avstander innad i kommunen og lang avstand til nærmeste by eller regionsmotor, er vesentlige for innbygger svake kommuner. At Iveland heller ikke inngår i sone innenfor de distriktpolitiske virkemidler synes mer tilfeldig enn rettferdig. Dersom de mindre kommunene, også i Sør-Norge skal kunne opptre som samfunnsutviklere og bidra til å opprettholde bosetting i distriktene, er det helt avgjørende å beholde en ordning med et fast grunnbeløp i statlige rammeoverføringer.

Vedlegg:

Høringsuttalelse til Sørheimutvalgets forslag om forbedring av overføringssystemet for kommunene

Andre dokumenter i saken:

Rapport "Forslag til forbedring av overføringssystemet for kommunene" www.krd.no